

А. І. Бобак, кандидат медичних наук,
директор Комунального некомерційного підприємства
«Центр первинної медико-санітарної допомоги
Самбірської міської ради»

РОЛЬ СВІТОВИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В МІЖНАРОДНІЙ СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

У статті розглядаються актуальні аспекти ролі міжнародних організацій у забезпеченні глобальної безпеки в контексті охорони здоров'я через призму публічного управління та адміністрування. Особливу увагу приділено діяльності таких структур, як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), ЮНІСЕФ, ООН і Міжнародний Червоний Хрест, у протидії епідеміологічним загрозам, пандеміям, боротьбі з інфекційними захворюваннями, а також у зміцненні національних систем громадського здоров'я.

Аналізуються механізми міжнародної співпраці для управління кризами у сфері охорони здоров'я, формування стратегій сталого розвитку та інтеграції міжнародного досвіду в національні системи охорони здоров'я. Особливу увагу приділяється впливу війни РФ проти України, яка спричиняє гуманітарну катастрофу, посилює ризики для громадського здоров'я, руйнує медичну інфраструктуру та створює додаткові виклики для міжнародної спільноти. Сучасний світ оточений численними викликами, серед яких військові конфлікти, економічні кризи, що загрожують глобальній безпеці та стабільності.

Акцентовано на необхідності інноваційних підходів до публічного управління, координації міждержавних зусиль та посилення міжнародної взаємодії для ефективного реагування на сучасні глобальні виклики. В таких умовах міжнародна співпраця набуває критичного значення. Роль міжнародних організацій, таких як ВООЗ, ООН, ЮНІСЕФ та Міжнародний Червоний Хрест, стає ключовою у підтримці систем охорони здоров'я, забезпеченні гуманітарної допомоги та впровадженні довгострокових стратегій відновлення. Спільні зусилля держав та міжнародних структур сприяють ефективнішому реагуванню на кризи, збереженню людського капіталу та створенню основ для сталого соціально-економічного розвитку.

Обґрунтовано, що забезпечення глобальної безпеки, зокрема у сфері охорони здоров'я, вимагає нового підходу до публічного управління, що базується на інтернаціональній координації, обміні досвідом та інтеграції інноваційних рішень. Сутність ролі міжнародних організацій у підтримці міжнародного миру та безпеки завжди залишаються в центрі уваги науковців та практиків. В умовах сучасних глобальних викликів, включаючи епідеміологічні загрози, військові конфлікти, екологічні катастрофи та загрози кібербезпеці, зазначені питання набувають ще більшої актуальності.

Ключові слова: публічне управління, механізми взаємодії, міжнародні організації, охорона здоров'я, медична інфраструктура, глобальні виклики та загрози, стратегія відновлення, інноваційні підходи, громадське здоров'я, сталий розвиток.

A. I. Bobak. The role of global non-governmental organizations in the formation and implementation of global security policies in the international health system

The article examines the current aspects of the role of international organizations in ensuring global security in the context of health care through the prism of public governance and administration. Particular attention is paid to the activities of such structures as the World Health Organization (WHO), UNICEF, the UN and the International Red Cross in countering epidemiological threats, pandemics, combating infectious diseases, as well as in strengthening national public health systems. The mechanisms of international cooperation for managing health crises, forming sustainable development strategies and integrating international experience into national health care systems are analyzed. Special attention is paid to the impact of the Russian Federation's war against Ukraine, which causes a humanitarian catastrophe, increases risks to public health, destroys medical infrastructure and creates additional challenges for the international community.

The modern world is surrounded by numerous challenges, including military conflicts, economic crises that threaten global security and stability. The emphasis is on the need for innovative approaches to public administration, coordination of interstate efforts and strengthening international cooperation to effectively respond to modern global challenges. In such conditions, international cooperation becomes critical. The role of international organizations, such as WHO, UN, UNICEF and the International Red Cross, becomes key in supporting health systems, providing humanitarian assistance and implementing long-term recovery strategies.

Joint efforts of states and international structures contribute to a more effective response to crises, preserving human capital and creating the foundations for sustainable socio-economic development. It is justified that ensuring global security, in particular in the field of health, requires a new approach to public administration, based on international coordination, exchange of experience and integration of innovative solutions. The essence of the role of international organizations in maintaining international peace and security always remains in the focus of attention of scientists and practitioners. In the context of modern global challenges, including epidemiological threats, military conflicts, environmental disasters and cybersecurity threats, these issues are becoming even more relevant.

Key words: public administration, interaction mechanisms, international organizations, healthcare, medical infrastructure, global challenges and threats, recovery strategy, innovative approaches, public health, sustainable development.

Постановка проблеми. З початком повномасштабної війни в Україні в лютому 2022 року ситуація у сфері охорони здоров'я значно ускладнилася: медична інфраструктура зазнає руйнувань, доступ до медичних послуг обмежений, а загроза поширення інфекційних хвороб зростає через переміщення населення та незадовільні санітарні умови. Крім того, військові дії спричинили значне зростання психосоціального навантаження, що впливає на психічне та фізичне здоров'я мільйонів людей. Особливої уваги заслуговує аналіз функціонування таких організацій, як ООН, Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), ЮНІСЕФ та Міжнародний Червоний Хрест, які виступають ключовими суб'єктами в забезпеченні глобальної безпеки через механізми публічного управління та адміністрування. Масштабна гуманітарна криза, руйнування інфраструктури, зокрема медичної, та потік біженців потребують негайної координації міждержавних зусиль та підтримки з боку міжнародних організацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукові дослідження останніх років охопили широкий спектр проблем, пов'язаних із діяльністю міжнародних організацій, зокрема нормативні засади світового порядку; реформу ООН та її вплив на сучасну систему міжнародних відносин; розбіжності в трактуванні зусиль ООН у сфері підтримки миру та безпеки; а також протиріччя моделі колективної безпеки [3]. Особливу увагу слід приділити питанню впливу війни рф проти України, яка створює безпрецедентні виклики для міжнародної спільноти, особливо в контексті охорони здоров'я. Зазначена державна політика демонструє необхідність удосконалення моделей публічного управління та підвищення ефективності міжнародної співпраці.

Продовжуючи аналіз ролі міжнародних організацій у забезпеченні глобальної безпеки, слід відзначити, що ключова функція Ради Безпеки ООН полягає у реалізації механізмів запобігання ескалації конфліктів та підтримання миру. Завдяки повноваженням, визначеним у Статуті ООН, цей орган може впливати на міжнародний порядок через санкції, миротворчі місії або примусове втручання, спрямоване на стабілізацію кризових ситуацій. Проте, у сучасних умовах, зокрема в контексті війни в Україні, зростає необхідність удосконалення таких механізмів та їх адаптації до нових викликів. Діяльність ВООЗ, ЮНІСЕФ та інших організацій під час війни рф проти України підкреслює важливість інтеграції зусиль у сфері охорони здоров'я. Це включає надання гуманітарної допомоги, підтримку вакцинації, контроль інфекційних хвороб та розробку механізмів відновлення ефективності системи охорони здоров'я.

Метою статті є обґрунтування реалізації політики глобальної безпеки в контексті діяльності світових неурядових організацій у трансформації міжнародної системи охорони здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Війна в Україні створила масштабну гуманітарну катастрофу, яка не лише загострила проблему безпеки, але й призвела до руйнування ключових інфраструктурних об'єктів, включаючи медичну сферу. У цих умовах діяльність міжнародних організацій набуває критичного значення. ВООЗ, ЮНІСЕФ, Міжнародний Червоний Хрест та інші структури забезпечують гуманітарну допомогу, організовують постачання ліків та вакцин, допомагають створювати умови для відновлення галузі охорони здоров'я. Превентивна публічна дипломатія та миротворчі місії сприяють встановленню стабільності в постраждалих регіонах, тоді як боротьба з «нетрадиційними» загрозами, такими як пандемії, залишається на передовій глобального порядку денного.

Координація зусиль між державами, інтеграція міжнародного досвіду в національні політики охорони здоров'я та впровадження інноваційних рішень є ключовими напрямками для покращення глобальної системи безпеки. Важливим аспектом залишається забезпечення прозорості та ефективності діяльності міжнародних організацій, що дозволить не лише покращити їхню репутацію, але й підвищити довіру до їхніх рішень на глобальному рівні.

Війна рф проти України має значний вплив на міжнародну безпеку, створюючи гуманітарну катастрофу, яка викликає серйозні соціальні та економічні наслідки не лише для України, але й для міжнародної спільноти. Окрім руйнування інфраструктури та погіршення умов життя, війна посилює ризики для громадського здоров'я, створюючи загрози для епідемічної ситуації та здоров'я населення в умовах тривалої агресії. Розповсюдження захворювань, нестача медичних засобів і відсутність доступу до медичної допомоги стали звичними для українців, що загострює й так уже складну ситуацію у сфері охорони здоров'я [2]. Ці умови спричиняють додаткові виклики для міжнародної спільноти, зокрема для міжнародних гуманітарних організацій, які змушені оперативно реагувати на ситуацію.

Міжнародний комітет Червоного Хреста та ОБСЄ, активно залучаються до надання гуманітарної допомоги, відновлення медичних установ та сприяння в організації допомоги постраждалим. Проте цей процес ускладнюється через постійну ескалацію конфлікту, що обмежує можливості для стабільного міжнародного співробітництва та відновлення мирного процесу. У контексті сучасних викликів, міжнародні організації мають відігравати не лише регулятивну, але й координуючу роль у сфері глобальної безпеки та охорони здоров'я. Їхня здатність оперативно реагувати на кризи, сприяти запобіганню конфліктів та впроваджувати ефективні механізми співпраці є запорукою сталого розвитку та глобальної стабільності. Завдяки широкій мережі партнерств, включаючи недержавні організації, ООН взаємодіє з міжнародними структурами, сприяючи координації зусиль у подоланні глобальних загроз.

Міжнародні організації, зокрема ВООЗ, ЮНІСЕФ, Міжнародний Червоний Хрест, відіграють важливу роль у забезпеченні гуманітарної допомоги, відновленні медичних систем та підготовці до подібних криз у майбутньому. У цьому контексті необхідно відзначити, що ефективне управління та адміністрування на рівні міжнародних організацій сприяє не лише реагуванню на надзвичайні ситуації, але й зміцненню систем глобальної безпеки, що є критично важливим для забезпечення стабільності у світі. Таким чином, роль Генеральної Асамблеї, Генерального секретаря та інших органів ООН у забезпеченні миру та безпеки не зводиться лише до розв'язання конфліктів, але включає в себе також запобігання новим загрозам та створення умов для сталого розвитку в умовах глобальних викликів.

Взаємодія міжнародних організацій та держав у таких сферах, як охорона здоров'я, економічна стабільність та екологія, стає важливою складовою сучасної системи безпеки. Роль Генеральної Асамблеї ООН у сприянні припиненню суттєвих порушень імперативних норм міжнародного права була активно досліджена в роботах українських та зарубіжних науковців протягом останніх років, яка звертається до важливих аспектів міжнародної відповідальності. На нашу думку, розробка проекту укладання про імперативні норми міжнародного права, схваленого Комісією з міжнародного права ООН, підкреслює необхідність активної співпраці держав для припинення серйозних порушень таких норм.

Зокрема, проект укладання дає детальну правову оцінку щодо імперативних норм міжнародного права, пропонуючи державам обов'язок співпрацювати з метою припинення серйозних порушень цих норм. Пропонується створення юридично обов'язкових зобов'язань для держав у разі серйозних порушень міжнародного права, що стосуються прав людини, гуманітарного права, а також екологічної безпеки. Проект містить також перелік, який чітко визначає, які норми міжнародного права є імперативними та підлягають захисту на глобальному рівні.

Враховуючи ці проблеми, важливо відзначити, що міжнародні організації, зокрема ООН, повинні активно працювати над удосконаленням своїх механізмів впливу, щоб забезпечити більш ефективну відповідь на порушення імперативних норм міжнародного права, та сприяти зміцненню глобального миру та безпеки в умовах сучасних викликів. У світлі сучасних глобальних викликів, зокрема, таких як зміни клімату, пандемії, тероризм і війни, необхідність інноваційних підходів до публічного управління стає особливо актуальною.

Традиційні методи управління не здатні ефективно реагувати на нові виклики, що вимагає впровадження сучасних технологій, цифрових інструментів та стратегій, що забезпечують гнучкість, швидкість та адаптивність державних інститутів[4]. Інноваційні підходи в управлінні мають включати розвиток системи електронного уряду, використання штучного інтелекту та великих даних для прийняття рішень, що дозволить зменшити бюрократичні бар'єри та покращити комунікацію між державними структурами, бізнесом і громадянами.

Крім того, для ефективного реагування на глобальні виклики важлива координація міждержавних зусиль та посилення міжнародної взаємодії. Сучасні загрози, як-то кіберзлочинність, тероризм, екологічні катастрофи, потребують інтеграції зусиль урядів різних країн, міжнародних організацій та неурядових структур. Це забезпечить мобільність ресурсів і знань, необхідних для розв'язання складних проблем. Важливою складовою є також розвиток міжнародних норм і стандартів, що дозволяють посилити співпрацю і забезпечити ефективне реагування на нові виклики, забезпечуючи стійкість глобальних та національних систем до потенційних загроз.

Продовжуючи аналіз публічного управління в контексті механізмів ООН, варто зазначити, що питання співробітництва держав для припинення порушень імперативних норм міжнародного права дійсно залишається однією з найбільших проблем у міжнародній правовій практиці. Питання визнання цього обов'язку на міжнародному рівні є важливим, оскільки саме на основі такого визнання можна було б ефективно створити механізми відповідальності для порушників міжнародного права. Однією з серйозних перепон є відсутність у міжнародному праві достатньо обґрунтованих рекомендацій чи керівництв, які б допомагали державам зрозуміти, як саме вони мають виконувати свої зобов'язання щодо припинення серйозних порушень імперативних норм.

Відсутність таких настанов з боку міжнародних організацій фактично блокує розробку ефективної доктрини щодо, яка б мала потужний правовий ефект. Незважаючи на те, що міжнародне співтовариство, через механізми ООН, активно закликає держави до забезпечення захисту прав людини та попередження серйозних злочинів, таких як геноцид або військові злочини, на практиці відповідальність держав у цих питаннях часто виявляється більше політичною, ніж правовою. Це обумовлено, зокрема, тим, що багато рішень, прийнятих у рамках ООН, зазвичай мають рекомендаційний характер, і на них важко покладати юридичні обов'язки для держав.

Зазначені обставини ставлять на порядок денний важливість удосконалення публічного управління на міжнародному рівні, а саме – створення більш чіткої та ефективної структури співпраці між державами в рамках ООН. Потрібно розробляти не лише рекомендації, а й обов'язкові правові норми, які дозволяли б ефективно реагувати на серйозні порушення міжнародного права. Тільки таким чином можна буде створити дієвий механізм, що забезпечить не лише захист прав людини, але й глобальну стабільність та безпеку. Таким чином, еволюція в розумінні загроз міжнародному миру та безпеці в контексті ООН є результатом зміни світогляду щодо того, що може становити загрозу для глобальної безпеки. Це відкриває нові можливості для ефективнішої боротьби

з сучасними глобальними викликами, зміни клімату та міжнародний тероризм, які раніше не розглядалися в рамках традиційної концепції безпеки.

ООН продовжувала підкреслювати взаємозв'язок між глобальним здоров'ям та традиційними загрозами міжнародному миру та безпеці, зокрема в контексті політичних і соціальних криз. Результатом стало поступове розширене тлумачення мандата ООН щодо підтримки міжнародного миру та безпеки, яке охоплює не тільки збройні конфлікти, а й інші глобальні виклики. У цьому контексті важливим є розширене тлумачення мандата ООН щодо міжнародної безпеки, яке передбачає врахування не лише збройних конфліктів, але й впливу на стабільність таких конфліктних ситуацій, як нестабільність, гуманітарні кризи та інші форми насильства, що можуть мати глобальні наслідки.

У зв'язку з цим Рада Безпеки все більше орієнтується на необхідність вирішення проблем, які можуть зашкодити міжнародному миру та безпеці, включаючи політичні, економічні і соціальні наслідки, які виникають через війни і конфлікти, а також їх вплив на безпеку та добробут населення [1]. Розробка ефективної державної політики у сфері охорони здоров'я є надзвичайно важливою як у період війни, так і після її завершення, коли країна має відновити свою інфраструктуру і забезпечити громадян належними медичними послугами. Під час війни, коли руйнується медична інфраструктура, зростає потреба у забезпеченні доступу до базових медичних послуг, а також у вирішенні проблем з вакцинацією, боротьбою з інфекційними захворюваннями.

У цей час необхідно адаптувати національну політику до нових умов, використовуючи мобільні медичні підрозділи, медичні технології для віддаленого консультування та координацію з міжнародними партнерами, щоб забезпечити неперервність медичного обслуговування для населення. Після війни ключову роль у розв'язанні проблем у сфері охорони здоров'я відіграють міжнародні організації, які можуть допомогти в відновленні зруйнованої інфраструктури, сприяти та забезпечити доступ до медичних ресурсів.

Організації, такі як ВООЗ, ЮНІСЕФ та інші гуманітарні структури, є важливими партнерами в плануванні та реалізації програм, спрямованих на подолання медичних наслідків війни, надання необхідної гуманітарної допомоги та розвитку медичних систем, що будуть ефективно працювати. Завдяки міжнародній співпраці країни можуть отримати технічну та фінансову підтримку для реформи системи охорони здоров'я, впровадження новітніх технологій та навчання медичних працівників, що вкрай важливо для забезпечення сталого розвитку системи охорони здоров'я, зокрема щодо медичної реабілітації після війни [5]. Незважаючи на те, що питання глобального здоров'я, справедливо стало для ООН, важливо уникати некритичного включення цих проблем у сферу міжнародного миру та безпеки.

Замість цього слід зосередитися на тому, як існуючі глобальні загрози, зокрема війни та конфлікти, впливають на міжнародну безпеку і вимагають системного і глобального підходу до їх вирішення. Рада Безпеки ООН, розглядаючи ці питання, має переосмислити свою роль у сучасному світі і зосередитися на забезпеченні стабільності, яка виходить за межі традиційних військових загроз. У сучасній системі міжнародного миру та безпеки активно діють численні організації, як урядові, так і неурядові, а також громадянські ініціативи. Розширення визначення загроз для міжнародного миру та безпеки призводить до зростання взаємодії між різними міжнародними установами, що сприяє зміцненню глобальної стабільності.

Окрім того, громадські рухи та організації, зокрема Міжнародний рух Червоного Хреста, Червоного Півмісяця та правозахисні організації, грають ключову роль у підтримці гуманітарних ініціатив та моніторингу порушень прав людини, сприяючи стабільності в кризових регіонах. Всі ці інститути разом працюють над забезпеченням глобального миру, посилюючи співпрацю та адаптацію до нових викликів безпеки. Департамент ОБСЄ з транснаціональних загроз активно сприяє протидії викликам та загрозам міжнародному миру та безпеці через надання інформаційно-технічної допомоги та організацію заходів обміну інформацією та досвідом.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Продовжується розвиток міжнародного співробітництва та координації зусиль міжнародних організацій задля зміцнення миру і безпеки. Усі організації та їхні складові повинні дотримуватися основних принципів: гуманності, неупередженості, нейтралітету, незалежності, добровільності та універсальності. Однак, незважаючи на ці зусилля, діяльність міжнародних організацій залишається недостатньо ефективною, що є об'єктивною реальністю, відображаючи поворот держав до ідеї суверенітету. Спільні зусилля міжнародних організацій надають підтримку у вирішенні кризових ситуацій, проводять навчання, обмін досвідом та розробляють нові механізми для ефективної боротьби з глобальними викликами.

Незважаючи на значні зусилля, діяльність міжнародних організацій у зміцненні миру та безпеки стикається з певними труднощами, зокрема через недостатню координацію між різними інститутами та обмежену ефективність у деяких сферах. Сучасні глобальні процеси вимагають перегляду механізмів співпраці і посилення взаємодії між державами та міжнародними інституціями. Роль міжнародних організацій у підтримці миру та безпеки є надзвичайно важливою, але потребує адаптації та вдосконалення в умовах сучасних геополітичних реалій. Для досягнення максимального ефекту необхідно посилювати координацію, взаємодію між державами та міжнародними установами, адаптувати організаційні структури до нових глобальних викликів.

Список використаних джерел:

1. Державна політика у сфері охорони здоров'я: кол. моногр.: у 2 ч. / кол. авт.; упоряд. Я.Ф. Радиш; передм. та заг. ред. М.М. Білинської, Я.Ф. Радиша. Київ: НАДУ, 2013. Ч. 1. 396 с.
2. Кравченко М.В. Система соціального захисту населення як об'єкт державної політики: методологія та практика: монографія. Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2012. 451 с.
3. Крентовська О. Глобальна соціальна політика і міжнародне співробітництво щодо питань старіння населення. *Демократичне врядування*. 2009. Вип. 4. URL : http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik4/fail/+Krentovska.pdf.
4. Лаврентій Д.С. Механізм державно-приватного партнерства в процесі реформування сфери охорони здоров'я в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 «Механізми держ. упр.»; М-во освіти і науки України, ПАТ «Вищ. навч. закл. «Міжрегіон. акад. упр. персоналом». Київ, 2019. 20 с.
5. Івашова Л.М., Крушельницька Т.А. Комунікативні інструменти публічної дипломатії для захисту прав людини та реабілітації постраждалих від війни. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 9 (37). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/14689/14759>

References:

1. Edited by Bilyns'koyi M.M., Radysha Ya.F. (2013), *Derzhavna polityka u sferi okhorony zdorov'ya* [State policy in the field of health care], Col. Monograph, 2 p., Press NADU, Kyiv, P. 1. 396 p. [Ukraine]
2. Kravchenko M.V. (2012), *Systema sotsial'noho zakhystu naselelnya yak ob'yekt derzhavnoyi polityky: metodolohiya ta praktyka* [The system of social protection as an object of state policy: methodology and practice], Monograph, Press Inform.-analit. ahentstvo, Kyiv, 451 p. [Ukraine]
3. Krentovs'ka O. (2009), "*Hlobal'na sotsial'na polityka i mizhnarodne spivrobitnytstvo shchodo pytan' starinnya naselelnya*" ["Global Social Policy and International Cooperation on Aging"], *Demokratychnе vryaduvannya* [Democratic governance], vol. 4. URL : http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik4/fail/+Krentovska.pdf [Ukraine]
4. Lavrentiy D.S. (2019), *Mekhanizm derzhavno-pryvatnoho partnerstva v protsesi reformuvannya sfery okhorony zdorov'ya v Ukrayini* [The mechanism of public-private partnership in the process of health care reform in Ukraine], Ph.D thesis: 25.00.02 „Mekhanizmy derzh. upr.“; press *M-vo osvity i nauky Ukrayiny*, PAT «Vysch. navch. zakl. „Mizhrehion. akad. upr. Personalom”, Kyiv, 20 p. [Ukraine]
5. Ivashova L.M., Krushelnytska T.A. (2024) *Komunikatyvni instrumenty publichnoyi dyplomatiyi dlya zakhystu prav lyudyny ta rehabilitatsiyi postrazhdalyykh vid viyny*. [Communicative tools of public diplomacy for the protection of human rights and rehabilitation of war victims]. *Naukovi innovatsiyi ta peredovi tekhnolohiyi*. [Scientific innovations and advanced technologies]. No. 9 (37). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/14689/14759>